

The Evaluation of The Knowledge and Attitudes of Nursing and Nursing Students About Kangura Care

Özlem Karabulutlu^{1,a,*}, Fatma Bilgin^{2,b}

¹Department of Midwifery, Faculty of Health Sciences, Kafkas University, Kars, Türkiye

²Community Health Center, Kars, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 08/05/2023

Accepted: 15/08/2023

ABSTRACT

The research was conducted in a descriptive type in order to evaluate the knowledge and attitudes of nursing and midwifery students towards kangaroo care. The research was carried out on third and fourth year nursing and midwifery of 347 students who agreed to participate in the research and studying at the Faculty of Health Sciences of Kafkas University between April and May 2021. To obtain the data of the study; "Personal Information Form" was used to question the introductory characteristics of the students, their knowledge and attitudes about kangaroo care. In data analysis, arithmetic mean, standard deviation, percentage parameters and chi-square test were used and $p < 0.05$ was accepted as significant. The average age of nursing and midwifery students in the study is 22.10 ± 1.35 . 41.5% of the students stated that they received training on kangaroo care. 86.8% of the students who received training on kangaroo care stated that they received during their university education. 52.2% of the students who participated in the study stated that they knew the kangaroo care application. 96.8% of the students stated that they do not care for kangaroos in the clinics where the practice was started. Of the students who care for kangaroos, 54.5% stated that they applied to a restless/crying baby, 63.6% to a baby who fell asleep after breastfeeding, 36.4% to a baby with sleep problems, and 27.3% to a baby with distention. As a result; It was found that the students did not have enough knowledge about kangaroo care. More work should be done to increase the feasibility of kangaroo care. Educational programs for kangaroo care should be organized for students in their course curricula.

Keywords: Midwifery, Nursing, Kangaroo care

Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Kanguru Bakımı ile İlgili Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

Süreç

Geliş: 08/05/2023

Kabul: 15/08/2023

Öz

Araştırma, hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kanguru bakımına yönelik bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Araştırma, Nisan-Mayıs 2021 tarihleri arasında Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde eğitim ve öğrenim gören araştırmaya katılmayı kabul eden üçüncü ve dördüncü sınıf 347 hemşirelik ve ebelik öğrencileri üzerinde yürütülmüştür. Çalışmanın verilerini elde etmek için; öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini, kanguru bakımıyla ilgili bilgi ve tutumlarını sorgulayan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Veri analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde parametreleri ve ki kare testi kullanılmış olup $p < 0.05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir. Araştırmada hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin yaş ortalaması $22,10 \pm 1,35$ dir. Öğrencilerin %41,5'i kanguru bakımına yönelik eğitim aldığını, eğitim alan öğrencilerin %86,8'i eğitimi üniversite eğitimi sırasında aldığını ifade etmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %52,2'si kanguru bakım uygulamasını bildiğini, %96,8'i uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımını yapmadığını ifade etmiştir. Kanguru bakımı yapan öğrencilerin %54,5'i huzursuz/ağlayan bebeğe, %63,6'sı emzirme sonrasında uykuya geçen bebeğe, %36,4'ü uyku sorunu olan bebeğe ve %27,3'ü distansiyonu olan bebeğe uygulama yaptığını belirtmiştir. Öğrencilerin kanguru bakımı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı bulunmuştur. Kanguru bakımının uygulanabilirliğini arttırmak için daha fazla çalışma yapılmalıdır. Öğrencilere ders müfredatlarında kanguru bakımına yönelik eğitim programları düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, Hemşirelik, Kanguru bakımı

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

^a okarabulutlu@gmail.com

^{ib} <https://orcid.org/0000-0001-5307-5186>

^b ftm9375@hotmail.com

^{ib} <https://orcid.org/0000-0002-0634-5873>

How to Cite: Karabulutlu O, Bilgin F (2023) The Evaluation of The Knowledge and Attitudes of Nursing and Nursing Students About Kangura Care, Journal of Health Sciences Institute, 8(2): 223-236

Giriş

Kanguru bakımının temel bileşeni ten tene temastır (Onat, 2015). Kanguru bakımı, neonatal ölüm oranlarının azalmasında güvenli ve etkili bir bakım olan, preterm ya da term bebeklere uygulanan, anne-baba ve bebek arasında iletişimi başlatan ve sadece bezi bulunan bebeğin ebeveynin göğsüne yüzüstü, dik bir pozisyonda

yerleştirilmesi ile ten tene temasının sağlandığı bir durumdur (Flynn ve Leahy Warren, 2010; Solomons ve Rosant, 2012). Ten tene temas sağlıklı yenidoğanlarda doğumdan sonraki anlarda gerçekleşir. Ancak preterm ve sağlık sorunları olan yenidoğanlarda bunun sağlanması günler, haftalar almaktadır (Yıldırım, 2009). Ten tene temas,

özellikle erken doğan bebeklerde ekstrauterin yaşama adapte olma sürecindeki fizyolojik özelliklerine yönelik yapılmaktadır. Bunlar şöyle sıralanabilir; vücut sıcaklığı, solunum sayısı, kalp atım hızı, saturasyon oranı, kilo kontrolü ve alma durumu, beslenme durumu, ölüm oranı, hasta olma durumları ve bebeğin uyku düzenidir (Köse ve ark., 2013). Kanguru bakımına yönelik yapılan birçok çalışma sonuçları göstermiştir ki; kanguru bakımı hipotermi oranlarını düşürmekte ve yenidoğanın vücut sıcaklığını stabil hale getirmektedir (Jagadish ve ark., 2020; Kanbur ve Mutlu, 2020). Kanguru bakımı uygulaması yapılan bebeklerde ağrının azaldığı (Karimi ve ark., 2020), analjezik etkisi (Nguyen ve ark., 2019), stabil kalp atımı ve daha yüksek oksijen saturasyon oranları, solunum hızının daha stabil olduğu (Thakur ve ark., 2020; Victory, 2020), bebeğin apgar skorunun daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Frederick ve ark., 2020). Ebeveyni ile kanguru bakımı uygulanan bebeklerin daha az ağladığı, daha hızlı uykuya geçtikleri, uyku sürelerinin daha uzun olduğu, daha sakin oldukları, ağladığı ve huzursuz oldukları sürelerin kısaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveyni ile kanguru bakımı uygulaması yaptırılan bebeklerin korku ve anksiyete oranlarının da düşük olduğu sonucu görülmüştür (Pillai ve ark., 2011). Kanguru bakımının bebek ve ebeveynler için duygusal ve fizyolojik yararları bildirilmiş ve kanguru bakımının yenidoğan bebekler için güvenli bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Flynn ve Leahy Warren, 2010; Solomons ve Rosant, 2012; Engler ve ark., 2002).

Kanguru bakımının olumlu etkisi sadece yenidoğan bebeğe değil ayrıca erken doğum yapan anneler ile babalarda oluşabilecek anksiyete ve şok durumlarının da ortadan kalkmasında olumlu etkileri vardır. Anne ve baba kanguru bakımı sayesinde bebeklerinin bakımı ve sağlığı konusunda daha çok sorumluluk hissetmekte ve bebeklerini sahiplenmede de daha çok özverili davranmaktadırlar. Doğum yapan kadınların annelik rol modelini benimsemesi kolay olmakta, bebekle etkileşim artmakta ve annelerin bebeklerinin ihtiyaçlarına daha duyarlı oldukları görülmektedir (Conde Agudelo ve ark., 2011). Bunlara ek olarak ten tene temasın bebekte nörolojik gelişimi sağladığı, sağlık sorunlarında azalmaya yardımcı olduğu, erken dönemde hastaneden taburcu olmaya yarar sağladığı, anne ile bebek arasındaki etkileşimi arttırdığı ve geliştirebilecek hastane enfeksiyonlarını da ortadan kaldırmaya alternatif bir çözüm olduğu görülmüştür (Çetinkaya ve Ertem, 2017).

Kanguru bakımı uygulamasının bebeğin sağlığı ve ebeveyn bakımına erken dönemde ve uzun vadede pek çok yararı olduğu belirtilmektedir. Kanguru bakımının erken dönemde, bebeklerin kalp, solunum hızında ve vücut ısısında stabilite sağladığı, metabolik uyum sürecini de hızlandırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Conde Agudelo ve ark., 2011; Punavansala ve ark., 2018). Kanguru bakımının uzun vadede, ebeveyn ve bebek arasındaki bağlanmayı olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Kanguru bakımı yenidoğan bebeğin parametrik sonuçlarını iyileştirmede etkili bir bakım olup yenidoğan bakımında rutin olarak uygulanması önerilmektedir (WHO, 2003).

Kanguru bakımı özellikle yenidoğan yoğun bakım ünitelerinin bulunmadığı yerlerde bebeğin bakımında

güvenli ve masrafsız bir bakımdır (Manu, 2016). Sağlık profesyonelleri kanguru bakımını daha az maliyetle uygulanan bir bakım yöntemi olarak görmüşlerdir (Nguyen ve ark., 2019). Kanguru bakımında birinci basamak sağlık hizmetlerinden başlayarak aile sağlığı çalışanları, kadın doğum hemşireleri ve ebeleri, yenidoğan ünitesinde çalışan hemşirelerin de kanguru bakımında aktif rol almaları ve bu konuda bilinçli olmaları oldukça önemlidir (Zengin ve Çınar, 2019). Kanguru bakımından en iyi yararı sağlayabilmek için hemşirelerin\ebelerin bu konuda gerekli bilgi ve beceriye sahip olmaları gerekmektedir. Yeterli düzeyde bu konuda eğitim almaları ve ailelere nasıl destek olacaklarını bilmelidirler (Calais ve ark., 2010). Kanguru bakımının yaygın hale getirilip uygulanmasının teşvik edilmesi için sağlık çalışanlarına bu konuda yeterli bilgilendirmeler yapılmalıdır. Kanguru bakımına yönelik kanıta dayalı uygulamalar ışığında rehber olabilecek gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Penn, 2015).

Doğum sonu bakım sürecinde yer alan hemşireler\ebeler, öğrenci hemşireler/ebeler ilk ebeveyn ve bebek arasındaki temasın sağlanmasında, ebeveynlerin bebeğe dokunmasında, tutmasında ve bakım verme konusunda teşvik etmede önemli role sahiptirler (Lemmen ve ark., 2013; Wigert ve ark., 2013). Kanguru bakımının etkin olması için hemşireler tarafından anne desteklenmelidir. Hemşirelerin kanguru bakımı konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerekmektedir. Kanguru bakımının etkin olarak uygulanabilmesi için kurumlarda hemşirelere yönelik eğitimler düzenlenmeli ve katılım teşvik edilmelidir (Calais ve ark., 2010). Sağlık çalışanlarına yönelik kanguru bakımı konusunda eğitim programları yürütülmekte ancak standart bir eğitim programı bulunmamaktadır. Kanguru bakımının klinik uygulamada daha çok yer almasında, sağlık çalışanlarının farkındalık ve bilgi düzeylerinin artırılmasının önemli katkıları bulunmaktadır (Hendricks-Munoz ve Mayers, 2014). Bu bilgilerden yola çıkarak araştırma, hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kanguru bakımı ile ilgili bilgi ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Evren ve Örneklem

Tanımlayıcı tipte yapılan çalışmanın evrenini, Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde hemşirelik ve ebelik bölümlerinin üçüncü ve dördüncü sınıflarında eğitim gören 490 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem grubunu ise; Nisan-Mayıs 2021 tarihleri arasında çalışmaya gönüllü olarak katılan 347 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya üçüncü ve dördüncü sınıfların dahil edilmesindeki amaç bu uygulamaya yönelik Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları\Kadın Sağlığı ve Hastalıkları dersini almaları ve klinik uygulamalarında bulunmalarıdır. Öğrencilere ait demografik özellikler araştırmanın bağımsız değişkenini oluşturmuştur. Kanguru bakımı uygulamasını bilmeyen, uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımı uygulamasını görme ve uygulama durumunun, kanguru bakımı konusunda yeterli klinik uygulamaya sahip olmanın, kanguru bakımına yönelik

eğitim alma durumunun; kanguru bakımına yönelik bilgi ve tutum üzerine etkisi araştırmanın bağımlı değişkenlerini oluşturmuştur.

Araştırmaya Kabul Ölçütleri

Araştırmaya dahil edilme kriterleri hemşirelik ve ebelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisi olmak ve çalışmaya katılmaya gönüllü olmaktır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri Kişisel Bilgi Formu ile gönüllü katılımcılara pandemiden dolayı il dışında olanlara (90 kişi) çevrimiçi link paylaşımı (WhatsApp) ve sınıf ortamında (257 kişi) yüz yüze görüşülerek veri toplama formu dağıtılıp, katılımcılar yanıtladıktan sonra toplanmıştır. Her bir katılımcının formları yanıtlama süresi ortalama 10 dakikadır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada veri toplama aracı olarak; gerekli literatür taraması sonucunda araştırmacılar tarafından oluşturulan (Flynn ve Leahy Warren, 2010; Solomons ve Rosant, 2012; Engler ve ark., 2002) kişisel bilgi formu, öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini içeren 4 soru (yaş, cinsiyet, sınıf, bölüm) ve kanguru bakımıyla ilgili bilgi ve tutumlarını ortaya koyan 34 soru (kanguru bakımının tanımı, kanguru bakımının pozisyonu nasıl olmalıdır?, Kanguru bakımı hangi bebeklere yapılır?, kanguru bakımının bebeğe faydaları nelerdir?, kanguru bakımının ebeveyn faydaları nelerdir?, kanguru bakımı uygulamasını destekliyor musunuz? vb.) olmak üzere toplam 38 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi SPSS 20.0 paket programı ile yapılmıştır. Veri analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde parametreleri ve ki kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmanın yapılabilmesi için Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'ndan 02.04.2021 Tarih ve 2021\162 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden kurum izni alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilerek "Bilgilendirilmiş Onam" ilkesi, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı isteyenlerin alınması ile de "Özerkliğe Saygı" ilkesini içeren etik ilkeler yerine getirilmiştir. Araştırmada Helsinki Bildirgesinde yer alan etik ilkelere uyulmuştur.

Bulgular ve Tartışma

Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının $22,10 \pm 1,35'$ olduğu, %82,7'sinin kız öğrenci, %70,9'unun hemşirelik bölümünde ve %59,1'inin 4.sınıfta eğitim-öğretim gördüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin %58,5'inin

kanguru bakımına yönelik eğitim almadığı ve konuyla ilgili eğitim almayan öğrencilerin %98'inin eğitim almak istediği belirlenmiştir. Eğitim alan öğrencilerin %86,8'i üniversite eğitimi sırasında, %9'u sağlık çalışanlarından, %2,8'i arkadaşlarından ve %14,6'sı medya, kitap, dergi gibi kaynaklardan aldığını ifade etmiştir. Eğitim alan öğrencilerin %50,7'si alınan eğitimin yeterli düzeyde olmadığını, eğitimi yetersiz gören öğrencilerin %28,8'i uygulama zamanı hakkında eksik bilginin verildiğini, %16,4'ü nasıl uygulanacağını anlatılmadığını, %37'si uygulama kriterlerinin anlatılmadığını ve %39,7'si uygulama sırasında dikkat edilmesi gereken konuların yeterli düzeyde anlatılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %57,9'u kanguru bakımını eğitim öncesinde duymadığını, kanguru bakımını duyan öğrencilerin %37,7'si hemşire veya ebeden, %3,4'ü hekimden, %37'si yazılı ve görsel basından ve %28,8'i diğer kaynaklardan duyduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin kanguru bakımı eğitimine yönelik beklentilerinin dağılımı incelendiğinde, %53,9'u "Kanguru Bakımı Konusunda Güncel Bilgiye Sahip Olmak", %59,1'i "Kanguru Bakımının Uygulanabilirliğinin Artması" ve %53,9'u "Kanguru Bakımına Yönelik Eğitimlerin Yaygınlaştırılması" cevaplarını verdikleri belirlenmiştir.

Çizelge 1.1 ve Çizelge 1.2'de öğrencilerin kanguru bakımı ile ilgili bilgi durumlarının dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin %74,4'ünün kanguru bakımı uygulamasının tanımını doğru bildiği, %51'inin kanguru bakımı pozisyonunun nasıl olduğunu bilmediği saptanmıştır. Yılmaz Kurt ve Aytekin'in (2015) yapmış oldukları çalışmada, kanguru bakımının tanımı sorusuna öğrencilerin %68,4'ünün, Kırdök'ün (2020) yaptığı çalışmada da öğrencilerin %87,4'ünün doğru yanıt verdiği belirlenmiştir (Yılmaz Kurt ve Aytekin, 2015; Kırdök, 2020). Ünal Toprak ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları çalışmada, öğrencinin %71,2'si kanguru bakımının tanımı sorusuna "Kanguru bakımı, ebeveyn ve bebek arasında etkileşimi sağlayan, bebeğin yalnızca bezinin bulunduğu ve bebeğin ebeveynin çıplak göğsü üzerine yüzüstü, dik bir şekilde yerleştirilmesi ile yapılan ten tene temas" olarak yanıtlamışlardır (Ünal Toprak ve ark., 2019). Kanguru bakımı sadece bezi bulunan bebeğin ebeveynin göğsü üzerine, yüzü ebeveyn dönük şekilde, dik pozisyonda yerleştirildiği uygulamadır (Conde-Agudelo ve Diaz Rossello, 2014; Çetinkaya ve Ertem, 2017). Yılmaz Kurt ve Aytekin'in yaptıkları çalışmada kanguru bakımı pozisyonu sorusuna öğrencilerin %44,7'sinin doğru yanıt verdiği görülmüştür (Yılmaz Kurt ve Aytekin, 2015). Araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının bu konuda bilgi sahibi olmadıklarını ve Yılmaz Kurt ve Aytekin'in yaptıkları çalışma ile kıyasladığımızda benzer sonuçlar çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin kliniklerde kanguru bakımını hemen hemen hiç uygulamadıklarını göz önünde bulundurursak kanguru bakımı pozisyonu hakkında yetersiz bilgi sahibi olmalarının nedenini açıklayabiliriz. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin kanguru bakımının tanımı sorusu hakkında yeterli bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Yapılan çalışmalar ile araştırmamızı kıyasladığımızda verilerin benzer olduğunu görmekteyiz. Benzer gruplarda yürütülmesi ve aynı teorik dersleri

almaları sonucun benzer olmasını açıklayabilir. Öğrencilerin %21,3'ü kanguru bakımının sadece anne ve sağlık çalışanlarının uygulayabileceğini ifade ederken, %90,2'si babaların da kanguru bakımını uygulayabileceğini ifade etmiştir. Ünal Toprak ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada öğrencilerin %30,2'si kanguru bakımını anne ve baba ile olduğu gibi tüm aile bireylerinin de uygulayabileceğini söylemişlerdir (Ünal Toprak ve ark., 2019). Okoh ve Onubogu'nun yaptıkları çalışmada, sağlık personelinin %83,4'ü her iki ebeveynin de kanguru bakımı uygulayabileceğini belirtmişlerdir (Okoh ve Onubogu, 2018). Araştırma sonucuna bakıldığında sadece anne ve sağlık çalışanı değil, babaların da kanguru bakımında aktif rol alabileceklerini öğrencilerin büyük çoğunluğunun bildiği görülmektedir. Kanguru bakımının hangi bebeklere uygulanabileceği sorusuna, öğrencilerin %51,9'u prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebeklere

uygulanabileceğini belirtmiştir. Literatürde kanguru bakımının son yıllarda stabil olmayan ventilatöre bağlı bebeklere de uygulandığı bildirilmiştir. Kanguru bakımı, bebeğin ağırlığının 600 gr'dan fazla olması ve neonatolog tarafından bebeğin stabil kabul edilmesi durumunda uygulanabilir (Thukral ve ark., 2008). Kore'de 2016 yılında yapılan çalışmada öğrencilerin %76,7'si kanguru bakımının 1000 gr altı bebeklere uygulanamayacağı yanlış cevabı verdikleri saptanmıştır (Park ve ark., 2016). Başka bir çalışmada da, sağlık profesyonellerinin 1000 gr altı bebeklere kanguru bakımı uygulama konusunda kararsız oldukları görülmüştür. Sebep olarak ise; bebeği kazara entübasyondan ayırma korkusu, iş yükünü arttırması, ailenin istememesidir (Al-Shehri ve Binmanee, 2021). Öğrencilerin kliniklerde kanguru bakımı uygulamasını görmemiş olmaları hangi bebeklere uygulanacağı konusunda tereddütte olmalarını etkileyebilir.

Çizelge 1.1. Öğrencilerin kanguru bakımıyla ilgili bilgi durumlarının dağılımı (n=347)

Table 1.1. Distribution of students' knowledge of kangaroo care (n=347)

Kanguru Bakımıyla İlgili Bilgi Durumlarına Yönelik Sorular	Sayı	%
Kanguru bakımının uygulamasının tanımı		
Biliyor	265	74,4
Bilmiyor	89	25,6
Kanguru bakımı pozisyonunu		
Biliyor	170	49,0
Bilmiyor	177	51,0
Kanguru bakımını sadece anne ve sağlık çalışanları uygulayabilir.		
Evet	74	21,3
Hayır	273	78,7
Kanguru bakımını babalar da uygulayabilir.		
Evet	313	90,2
Hayır	34	9,8
Kanguru bakımı hangi bebeklere uygulanır		
Stabil bebekler	126	36,3
1000 gr üzerindeki bebekler	81	23,3
Prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebekler	180	51,9
Monitöre bağlı olan bebekler	28	8,1
Ventilatöre bağlı olan bebekler	15	4,3
Hepsi	108	31,1
Kanguru bakımının bebeğe faydaları*		
Ağlamayı azaltır	300	86,5
Hipotermiyi önler	216	62,2
Kalp atımlarının düzenli olmasını sağlar	248	71,5
Ağrıyı azaltır	224	64,6
Solunumu rahatlatır	242	69,7
Bebeğin uykuya geçişini kolaylaştırır	254	73,2
Hipoksi eğilimini azaltır	152	43,8
Neonatal morbiditeyi azaltır	145	41,8
Erken nöro-motor gelişimi sağlar	140	40,3
Kanguru bakımının ebeveyne faydaları		
Ebeveynlerin kendine olan güvenini artırır	291	83,9
Ebeveyn- bebek ilişkisini güçlendirir	309	89,0
Annenin bebeğini emzirmesinde özgüvenini artırır	265	76,4
Anne sütünü artırır	227	65,4
Ebeveyn- bebek bağlanmasını kolaylaştırır	260	74,9
Babaların bebek bakımına katılımını artırır	225	64,8

*Öğrenciler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Çizelge 1.2. Öğrencilerin kanguru bakımıyla ilgili bilgi durumlarının dağılımı (n=347)**Table 1.2.** Distribution of students' knowledge of kangaroo care (n=347)

Kanguru Bakımıyla İlgili Bilgi Durumlarına Yönelik Sorular	Sayı	%
Kanguru bakımının çalışana\kuruma faydaları*		
Hastanede yatış süresini kısaltır	236	68,0
Ailenin bakım uygulamalarına katılımını artırır	280	80,7
Kurumda mali kayıpların önüne geçer	138	39,8
Sağlık çalışanlarının iş doyumunu artırır	158	45,5
Sağlık çalışanları ve ebeveynler arası iletişimin daha sağlıklı olmasını sağlar	205	59,1
Kanguru bakımını yapacak ebeveynde hangi kriterler aranır?*		
Kanguru bakımı vermek için istekli olmak	301	86,7
Kanguru bakımını engelleyecek ciddi bir hastalığının olmaması gerekir	257	74,1
Vücut hijyenine dikkat etmesi gerekir	280	80,7
Tensel temasla bulaşma ihtimali olan cilt rahatsızlıkları olmamalı	261	75,2
Eşlerin birbiri ile iletişiminin iyi olması gerekir	208	59,9
Bakımı uygulayacak ebeveynin uygulama sırasında sigara içmemesi gerekir	235	67,7
Ekonomik açıdan geliri iyi olmalıdır	37	10,7
Kanguru bakımı ucuz ve kolay bir işlemdir.		
Evet	317	91,4
Hayır	30	8,6
Kanguru bakımı uygulaması uzun bir zaman almaktadır ve yorucudur.		
Evet	44	12,7
Hayır	303	87,3
Kanguru bakımı geleneksel bir uygulamadır.		
Evet	209	60,2
Hayır	138	39,8
Kanguru bakımı sadece ebeveyn bebek açısından değil sağlık çalışanlarının motivasyonu içinde gerekli bir uygulamadır.		
Evet	304	87,6
Hayır	43	12,4
Kanguru bakımı sadece yenidoğan kliniğinde değil doğum salonunda, evde de uygulanabilir.		
Evet	320	92,2
Hayır	27	7,8
Kanguru bakımı günün hemen hemen her saatinde uygulanabilir.		
Evet	297	85,6
Hayır	50	14,4
Kanguru bakımı sırasında bebeğin hayati bulguları takip edilmelidir.		
Evet	293	84,4
Hayır	54	15,6

*Öğrenciler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Kanguru bakımının bebeğe faydalarının neler olduğuna yönelik soruya, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ağlamayı azalttığını (%86,5) ve bebeğin uykuya geçişini kolaylaştırdığını (%73,2) belirtmiştir. Literatürde kanguru bakımının, yenidoğanın kalp atım hızını azaltmada, ağlama süresini kısaltmada etkili olduğu bildirilmiştir (Yavuz ve Alpar, 2018). Sağlık çalışanları ile yapılan bir çalışmada, kanguru bakımının en önemli yararları sorulduğunda anne sütü ile beslenmeyi artırma, anne bebek arasındaki bağlanmayı artırma, vücut sıcaklığında düşüşü önleme şeklinde yanıtlar verilmiştir. Çalışmaya katılanların %70'i bu verdikleri cevapların tümünün kanguru bakımının yararları arasında olduğunu belirtmişlerdir (Sarıcan ve ark., 2018). Kırdök'ün (2020) yaptığı çalışmada da öğrencilerin %89,7'si bebeğin vücut ısısı kontrolünü sağlar ve %84,5'i bebeğin derin uyumasını sağlayarak uyku süresinde uzama sağlar cevaplarını vermişlerdir (Kırdök, 2020). Shah ve ark. (2017) yaptığı araştırmada,

katılımcıların %99'u kanguru bakımının bebeğin vücut sıcaklığını, kalp atım sayısını ve solunumunu düzenlediğini ifade etmişlerdir (Shah ve ark., 2017). Kanguru bakımının ebeveyne faydalarının neler olduğuna yönelik soruya, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ebeveyn- bebek ilişkisini güçlendirdiğini (%89) ve ebeveynlerin kendine olan güvenini arttırdığını (%83,9) ifade etmiştir. Ünal Toprak ve ark.(2019) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %82,5'i kanguru bakımının ebeveyn-bebek ilişkisini, Yılmaz Kurt ve Aytekin'in (2015) yapmış oldukları çalışmada kanguru bakımının %95,6 güven verdiği ve %95,6 ebeveyn-bebek arasındaki ilişkiyi geliştirdiğini ifade ettikleri saptanmıştır. Okoh ve Onubogu'nun (2018) yaptıkları çalışmada, sağlık personelinin %97,4'ü kanguru bakımı bağlanmayı teşvik eder, %93,6'sı kanguru bakımı etkili ve özel emzirmeyi artırır, %96,2'si kanguru bakımı ebeveynlerin güven ve memnuniyetini artırır demişlerdir. Kanguru bakımının çalışana\kuruma faydalarının neler

olduğuna yönelik soruya, öğrencilerin %80,7'si ailenin bakım uygulamalarına katılımını arttırdığını söylemiştir. Yılmaz Kurt ve Aytekin'in(2015) yapmış oldukları çalışmada katılımcıların çoğunluğu tarafından hastanede yatış süresini kısalttığı, ailenin bakıma katkısını arttırdığı ve ölüm- hastalık oranlarını azaltır en fazla doğru kabul edilen seçenekler olmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin %39,8'inin kurumda mali kayıpların önüne geçer seçeneğinden çok fazla emin olmadıkları görülmektedir. Kanguru bakımının çalışana\kuruma faydaları nelerdir sorusuna verilen cevaplara bakıldığında öğrencilerin bu konuda yeterli bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz. Kanguru bakımını yapacak ebeveynde hangi kriterlerin arandığına yönelik soruya, öğrencilerin %86,7'si "Kanguru Bakımı Vermek İçin İstekli Olmak" cevabını vermiştir. Öğrencilerin %91,4'ü kanguru bakımının ucuz ve kolay bir işlem olduğunu, %60,2'si kanguru bakımının geleneksel bir uygulama olduğunu ve %87,6'sı kanguru bakımının sadece ebeveyn bebek açısından değil sağlık çalışanlarının motivasyonu içinde gerekli bir uygulama olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %92,2'si kanguru bakımının sadece yenidoğan kliniğinde değil doğum salonunda ve evde de uygulanabileceğini, %85,6'sı kanguru bakımının günün hemen hemen her saatinde uygulanabileceğini ve %84,4'ü kanguru bakımı sırasında bebeğin hayati bulgularının takip edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Oranlara bakıldığında öğrencilerin bu konuda yeterli düzeyde bilgi sahibi olduklarını görmekteyiz. Kırdök'ün (2020) yaptığı çalışmada, öğrencilerin %55'i kanguru

bakımı yenidoğan kliniğinde her an yapılabilir sorusuna doğru yanıt vermiştir (Kırdök, 2020).

Çizelge 2.1 ve Çizelge2.2'de çalışmaya katılan öğrencilerin kanguru bakımı ile ilgili klinik uygulama durumlarının dağılımları incelendiğinde, öğrencilerin %52,2'si kanguru bakım uygulamasını bildiğini ifade etmiştir. Okoh ve Onubogu'nun (2018) yapıları çalışmada, sağlık personelinin %82,2'si "Kanguru bakımı hakkında yeterli teorik bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum" cevabını vermiştir. Mohammed Omer'in (2021) yaptığı çalışmada, hemşirelerin %63,4'ü kanguru bakımı hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin kanguru bakımı uygulamasını bilme ve bilmeme oranlarının yarı yarıya olduğunu görmekteyiz. Öğrencilerin uygulamayı bilme konusunda yetersiz olduklarını bununda klinik alanda kanguru bakımını uygulama fırsatlarının az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin %3,2'si uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımını yaptığını ifade etmiştir. Yılmaz Kurt ve Aytekin'in (2015) yaptıkları çalışmada öğrencilerin sadece %34,2'sinin kanguru bakımı uygulaması yaptığını sonucuna ulaşılmıştır. Kırdök'ün (2020) hemşirelik ve ebellek öğrencileri ile yaptığı çalışmada, öğrencilerin sadece %4,6'sı kliniklerde kanguru bakımı uyguladığını ifade etmiştir. Araştırma sonucuna bakıldığında klinik uygulamanın neredeyse hiç yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kanguru bakımı uygulama oranının çok düşük olmasının sebebi olarak klinik uygulama alan yetersizliği gösterilebilir.

Çizelge 2.1. Öğrencilerin kanguru bakımıyla ilgili klinik uygulama durumları (n:347)

Table 2.1. Students' clinical practice situations related to kangaroo care (n:347)

Kanguru Bakımıyla İlgili Klinik Uygulama Durumlarına Yönelik Sorular	Sayı	%
Kanguru bakımı uygulamasını bilme durumu		
Evet	181	52,2
Hayır	166	47,8
Uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımı yapma durumu		
Evet	11	3,2
Hayır	336	96,8
Kanguru bakımı uygulaması yapılan bebekler*(n=11)		
Huzursuz\ ağlayan bebek	6	54,5
Emzirme sonrasında uykuya geçiş amacıyla	7	63,6
Uyku sorunu olan bebeğe	4	36,4
Distansiyonu olan bebeğe	3	27,3
Kanguru bakımı konusunda yeterli klinik uygulamaya sahip olduğunu düşünme durumu		
Evet	23	6,6
Hayır	324	93,4
Uygulamalı derslerde çıkılan kliniklerde kanguru bakımı uygulamasını görme durumu		
Evet	31	8,9
Hayır	316	91,1
Kanguru bakımının uygulanmasını destekleme durumu		
Evet	322	92,8
Hayır	25	7,2
Kanguru bakımının ilk uygulamaya başlama yeri		
Term bebek için doğumhane	160	46,1
Preterm bebek için yenidoğan yoğun bakım ünitesi	187	53,9

*Öğrenciler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Çizelge 2.2. Öğrencilerin kanguru bakımıyla ilgili klinik uygulama durumları (n:347)**Table 2.2.** Students' clinical practice situations related to kangaroo care (n:347)

Kanguru Bakımıyla İlgili Klinik Uygulama Durumlarına Yönelik Sorular	Sayı	%
Kanguru bakımının klinikte uygulanmama nedenleri*		
İş yoğunluğu	65	18,7
Fiziki koşulların uygun olmaması	58	16,7
Bilgi yetersizliği	44	12,7
Hepsi	207	59,7
Kanguru bakımı uygulama sırasında gelişebilecek komplikasyonlar*		
Düşme riski	93	26,8
Annenin mahremiyetine dikkat edilmemesi	81	23,3
Enfeksiyon riski	31	8,9
Hipotermi	20	5,8
Hepsi	199	57,3
Kanguru bakımının uygulanması için gerekli koşullar*		
Uygun fiziki ortamın sağlanması	123	35,4
Personel sayısının artırılması	18	5,2
Babaların kanguru bakımına dâhil edilmesi	32	9,2
Hepsi	215	62,0

*Öğrenciler birden fazla seçenek işaretlemişlerdir.

Kanguru bakımı yapan öğrencilerin 6'sı huzursuz/ağlayan bebeğe, 7'si emzirme sonrasında uykuya geçen bebeğe, 4'ü uyku sorunu olan bebeğe ve 3'ü distansiyonu olan bebeğe uygulama yaptığını belirtmiştir. Yılmaz Kurt ve Aytekin'in(2015) çalışmasında öğrencilerin %56,4'ü huzursuz/ağlayan bebeğe, %28,2'si emzirme sonrası uykuya geçiş amacıyla, %12,8'i uyku sorunu olan bebeğe kanguru bakımı yaptım cevaplarını vermiştir. Bu araştırma, Yılmaz Kurt ve Aytekin'in yaptıkları çalışma kıyaslandığında, sonuçlarımızın oldukça düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerimizin bu konuda yetersiz olduklarını söyleyebiliriz. Literatür taraması sonucunda, kanguru bakımının öğrenciler üzerinde yapıldığı çalışma sayısının oldukça az olduğu belirlenmiştir. Hemşireler üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında; Engler ve arkadaşlarının (2002) yaptığı çalışmada hemşirelerin %82'sinin kanguru bakımını klinikte uyguladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalık ve arkadaşlarının (2015) yaptıkları çalışmada, hemşirelerin %72'si kanguru bakımını servislerde uyguladıklarını belirtmişlerdir. Akcan ve Yiğit'in (2016) yaptıkları çalışmada hemşirelerin yenidoğan kliniğinde %54,6'sı kanguru bakımını uyguladıklarını belirtmişlerdir. Mohammed Omer'in (2021) yaptığı çalışmada, hemşirelerin sadece %20,6'sı kanguru bakımını uyguladığını ifade etmiştir. Üstün Şahin'in (2021) sağlık profesyonelleri ile yaptıkları çalışmada, sağlık çalışanlarının %83,7'si kliniklerde kanguru bakımı uygulaması yaptığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin %93,4'ü kanguru bakımı konusunda yeterli klinik uygulamaya sahip olmadığını, %91,1'i uygulama dersleri için çıktıkları kliniklerde kanguru bakımı uygulamasını görmediğini, %92,8'i kanguru bakımı uygulamasını desteklediğini ifade ettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin %46,1'i kanguru bakımının ilk uygulamaya başlanılan yerin "Term Bebek İçin Doğumhane" olduğunu belirtmiştir. Park ve ark.(2016) yaptığı çalışmada öğrencilerin sadece %5'i klinikte kanguru bakımı uygulamasını gördüğünü belirtmiştir. Kırdök'ün (2020)

yaptığı çalışmada, öğrencilerin %17,5'i kliniklerde kanguru bakımı uygulamasını gözlemlediğini ifade etmiştir. Bu sonuca bakıldığında, kanguru bakımının kliniklerde nadiren uygulandığı, kadın sağlığı ve çocuk hemşireliği gibi derslerde teorik kısımda bile kanguru bakımı hakkında çok fazla eğitim almadıkları sonucunu vermektedir. Yapılan çalışmalar ile araştırmamızın oranları kıyaslandığında araştırma sonuçlarımızın oldukça düşük olduğu göze çarpmaktadır. Öğrencilerin uygulama için çıktığı kliniklerde kanguru bakımını hemen hemen hiç görmedikleri ve uygulama konusunda da oldukça yetersiz olduklarını görmekteyiz.

Kanguru bakımının klinikte uygulanmama nedenleri olarak öğrencilerin %59,7'si iş yoğunluğundan, fiziki koşulların uygun olmamasından ve bilgi yetersizliğinden dolayı uygulama yapılamadığını ifade etmiştir. Sağlık çalışanları ile yapılan çalışmada kliniklerde kanguru bakımının uygulanmaması nedenleri arasında, iş yoğunluğu ve fiziki koşulların uygun olmaması en çok işaretlenen cevap olmuştur (Sarıcan ve ark., 2018). Çalık ve arkadaşlarının (2015) yaptığı çalışmada da benzer şekilde fiziki koşulların uygun olmaması %39,5 ile ilk sırada yer alırken, iş yoğunluğu diyenlerin oranı %25, hemşire sayısının azlığı cevabını işaretleyenlerin oranı %31,5 olarak görülmüştür. Okoh ve Onubogu'nun (2018) yaptıkları çalışmada, sağlık personelinin %81,5'i kanguru bakımının iş yükünü arttırdığını söylemişlerdir. Birçok çalışmanın incelenmesi sonucu sağlık çalışanlarının kanguru bakımını uygulamasındaki en büyük engelin bilgi eksikliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma koşullarının ağır olması, örgütsel desteğin az olması, personel yetersizliği gibi sebepler de uygulama önündeki engellerdendir (Maniago ve ark., 2020). Üstün Şahin'in (2021) yaptığı çalışmada, sağlık çalışanlarının %57'si kanguru bakımının uygulanması önündeki engellere klinikte iş yükünü arttırdığını gerekçe olarak göstermişlerdir. Yapılan çalışmalar ile araştırmamızı kıyasladığımızda verilen cevapların benzer olduğunu görmekteyiz. Kliniklerde iş

yükünün fazla olmasının kanguru bakımı uygulamasının önünde büyük bir engel olduğunu söyleyebiliriz.

Kanguru bakımı uygulama sırasında gelişebilecek komplikasyonların neler olduğunu yönelik soruya, %57,3'ü düşme, enfeksiyon ve hipotermi riski vb. yanıtını vermiştir. Son olarak kanguru bakımının uygulanması için gerekli koşulların neler olduğuna yönelik soruya, öğrencilerin %62'si uygun fiziki ortamın sağlanması, personel sayısının artırılması ve babaların kanguru bakımına dahil edilmesini ifade ettiği belirlenmiştir. Çalık ve arkadaşlarının (2015) hemşireler ile yaptıkları çalışmada %31,6'sı uygun fiziki ortam sağlanması, %16,6'sı hemşire sayısının artırılması, %3,4'ü de babaların kanguru bakımına katılması yanıtlarını vermiştir. Sarıcan ve arkadaşlarının (2018) sağlık çalışanları ile yaptıkları çalışmada %76,1'i uygun fiziki ortamın sağlanması, personel sayısının artırılması, babaların kanguru bakımına dahil edilmesi cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Araştırma sonucumuza ve örnek çalışmalara bakıldığında benzer yanıtlar verildiğini görmekteyiz. Öğrencilerin bu konuda yeterli seviyede bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz.

Çizelge 3.1 ve Çizelge 3.2'de öğrencilerin cinsiyetlerine göre kanguru bakımı ile ilgili sorular karşılaştırılmış ve kanguru bakımının tanımı, kanguru bakımı pozisyonu, kanguru bakımını destekleme sorularında kız ve erkek öğrenciler arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır ($p<0.05$). Kız öğrencilerin %81,2'si kanguru bakımı tanım sorusuna doğru yanıt verirken, erkek öğrencilerin sadece %53,4'ü doğru yanıt vermiştir. Kanguru bakımı pozisyonu

sorusunda kız öğrencilerin %51,2'si doğru yanıt verirken, erkeklerin %38,3'ü doğru yanıt vermiştir. Ünal Toprak ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada erkek öğrencilere oranla kız öğrencilerin kanguru bakımı bilgi puan toplamları daha yüksek bulunmuş, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır ($p<0.05$). Park ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kanguru bakımı konusunda daha olumlu inançlara sahip oldukları sonucu istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($p=0.028$). Ancak cinsiyetin; kanguru bakımını bilme, kanguru bakımının hangi bebeklere uygulanabilirliği, kanguru bakımının ebeveynlere faydaları, kanguru bakımının bebeğe faydaları, kanguru bakımının çalışana/kuruma faydaları, kanguru bakımına yönelik eğitim alma ve kimden alındığı, uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımı yapma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Anlamlı olarak saptanmamış olan seçeneklerde kız ve erkek öğrencilerin benzer oranlarda cevap verdiği görülmektedir. Her iki grubun da klinik deneyime sahip olmadığı göze çarpmaktadır. Okoh ve Onubogu'nun (2018) yaptıkları çalışmada, kadınların kanguru bakımı bilgi düzeyleri puanı daha yüksek bulunmuş, ancak farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirtilmiştir. Araştırma sonucuna bakıldığında kız öğrencilerin kanguru bakımı konusunda daha fazla bilgi sahibi oldukları ve bu konuda daha hassas olduklarını söyleyebiliriz. Kız öğrencilerin geleceğin anne adayı olmaları, kanguru bakımında daha hassas olmalarını açıklayabilir. Ayrıca örnekleme kız öğrencilerin daha fazla olması da etkilemiş olabilir.

Çizelge 3.1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kanguru bakımı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması

Table 3.1. Comparison of students' knowledge of kangaroo care by gender (n:347)

Kanguru bakımı ile ilgili bilgilere yönelik sorular	Kız (n=287)		Erkek (n=60)		X ²
	n	%	n	%	
Kanguru bakımı uygulamasını tanımlayınız?*					
Anne ile bebeğin tensesel temasının sağlanması	183	63,8	28	46,7	0,001
Prematüre bebeklerde anne ile bebek ilişkisini güçlendirmek için yapılan uygulama	29	10,1	3	5,0	
Bebeğin anne göğsüne yüzüstü yatırıldığı uygulama	11	3,8	0	0,0	
Bebeğin anne ve baba ile tensesel temasının sağlanması	10	3,5	1	1,7	
Bilmiyorum	61	21,3	28	46,7	
Kanguru bakımı uygulamasını biliyor musunuz?					
Evet	155	54,0	26	43,3	0,132
Hayır	132	46,0	34	56,7	
Kanguru bakımı hangi bebeklere uygulanabilir?					
Stabil bebekler	98	22,3	28	28,3	0,307
1000 gr. üzerindeki bebekler	67	15,3	14	14,1	
Prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebekler	150	34,2	30	30,3	
Monitöre bağlı olan bebekler	20	4,6	8	8,1	
Ventilatöre bağlı olan bebekler	8	1,8	7	7,1	
Hepsi	96	21,9	12	12,1	

Çizelge 3.2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre kanguru bakımı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması**Table 3.2.** Comparison of students' knowledge of kangaroo care by gender (n:347)

Kanguru bakımı ile ilgili bilgilere yönelik sorular	Kız (n=287)		Erkek (n=60)		X ²
	n	%	n	%	
Kanguru bakımı pozisyonu nasıl olmalıdır?					
Bebek anne göğüsleri üzerine yüzüstü yatırılır	147	51,2	23	38,3	0,016
Anne semifowler, bebek yüzüstü	25	8,7	4	6,7	
Dik ve yatar pozisyonda	9	3,1	0	0,0	
Anne supine pozisyonunda	7	2,4	0	0,0	
Cenin pozisyonu	1	0,3	0	0,0	
Sağ ya da sol lateral pozisyon	3	1,0	2	3,3	
Emzirme pozisyonu	6	2,1	1	1,7	
Bebeğin başının annesinin kalbine denk gelecek şekilde yatırılması	18	6,3	1	1,7	
Bilmiyorum	71	24,7	29	48,3	
Kanguru bakımının ebeveyne faydaları nelerdir?*					
Ebeveynlerin kendine olan güvenini artırır	241	18,1	50	20,6	0,357
Ebeveyn- bebek ilişkisini güçlendirir	258	19,3	51	21,0	
Annenin bebeğini emzirmesinde özgüvenini artırır	223	16,7	42	17,3	
Anne sütünü artırır	199	14,9	28	11,5	
Ebeveyn- bebek bağlanmasını kolaylaştırır	219	16,4	41	16,9	
Babaların bebek bakımına katılımını artırır	194	14,5	31	12,8	
Kanguru bakımının bebeğe faydaları nelerdir?*					
Ağlamayı azaltır	246	15,1	54	18,8	0,228
Hipotermiyi önler	187	11,5	29	10,1	
Kalp atımlarının düzenli olmasını sağlar	202	12,4	46	16,0	
Ağrıyı azaltır	193	11,8	31	10,8	
Solunumu rahatlatır	207	12,7	35	12,2	
Bebeğin uykuya geçişini kolaylaştırır	217	13,3	37	12,8	
Hipoksi eğilimini azaltır	135	8,3	17	5,9	
Neonatal morbiditeyi azaltır	126	7,7	19	6,6	
Erken nöro-motor gelişimi sağlar	120	7,3	20	6,9	
Kanguru bakımının çalışana/ kuruma faydaları nelerdir?*					
Hastanede yatış süresini kısaltır	198	23,0	38	24,2	0,572
Ailenin bakım uygulamalarına katılımını artırır	231	26,9	49	31,2	
Kurumda mali kayıpların önüne geçer	114	13,3	24	15,3	
Sağlık çalışanlarının iş doyumunu artırır	140	16,3	18	11,5	
Sağlık çalışanları ve ebeveynler arası iletişimin daha sağlıklı olmasını sağlar	177	20,6	28	17,8	
Kanguru bakımına yönelik eğitim aldınız mı?					
Evet	124	43,2	20	33,3	0,158
Hayır	163	56,8	40	66,7	
Eğer eğitim aldıysanız kimden aldınız?*					
Üniversite eğitimi sırasında	107	78,1	18	69,2	0,955
Sağlık çalışanları	10	7,3	3	11,5	
Arkadaşlar	1	0,7	3	11,5	
Medya, Kitap, Dergi vs.	19	13,9	2	77,0	
Uygulamaya çıktığınız kliniklerde Kanguru bakımı yaptınız mı?					
Evet	28	9,8	3	5,0	0,240
Hayır	259	90,2	57	95,0	
Kanguru bakımının uygulanmasını destekliyor musunuz?					
Evet	270	94,1	52	86,7	0,044
Hayır	17	5,9	8	13,3	

Çizelge 4.1 ve Çizelge 4.2’de araştırmaya katılan hemşirelik ve ebelik bölümü öğrencileri arasında yapılan karşılaştırmada, kanguru bakımı uygulanmasına yönelik tanım durumu ve kanguru bakımını destekleme durumu, kanguru bakımı uygulamasını bilme durumu, kanguru bakımının ebeveyne faydaları, kanguru bakımına yönelik eğitim alma durumu, eğer eğitim alındıya kimden alındığı ve uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımı yapma durumu ile öğrencilerin eğitim aldıkları bölümler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$). Ancak kanguru bakımı hangi bebeklere uygulanır, kanguru bakımı pozisyonu, kanguru bakımının bebeğe faydaları ve kanguru bakımının çalışana\kuruma faydaları soruları ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0.05$). Kanguru bakımının hangi bebeklere uygulanacağı sorusunda, ebelik bölümü öğrencileri prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebeklere uygulanır seçeneğini daha fazla işaretlemişlerdir. Hemşirelik öğrencileri ise stabil bebeklere uygulanır cevabını ebelik öğrencilerinden daha fazla işaretlemişlerdir. Ebelik bölümü öğrencileri hepsi cevabını daha fazla işaretleyerek, hemşirelik öğrencilerine göre daha fazla doğru yanıt vermiştir. Cevapların hepsinin doğru olduğunu göz önüne alırsak ebelik bölümü öğrencilerinin bu konuda daha fazla bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz. Ebelik bölümü öğrencilerinin, kadın sağlığına yönelik teorik bilgilerinin

fazla olması ve yenidoğan bakımı konusuyla daha fazla bağlantılı olmaları, kanguru bakımına yönelik bilgi ve tutumlarının hemşirelik öğrencilerinden daha fazla olmasını açıklayabilir. Kanguru bakımı pozisyonu sorusunda hemşirelik öğrencilerinin, ebelik öğrencilerine göre verdiği doğru yanıt oranı daha fazla iken, kanguru bakımı pozisyonunu bilmeyen öğrenci oranlarının da daha yakın olduğunu görmekteyiz. Kanguru bakımının bebeğe faydaları sorusunda ağlamayı azaltır seçeneğini hemşirelik öğrencilerinin daha fazla işaretlediği, ancak hipoksi eğilimini azaltır cevabını ebelik öğrencilerinin daha çok işaretlediği görülmektedir. Kanguru bakımının bebeğe faydaları sorusunda seçeneklerin hepsinin doğru olduğu göz önünde bulundurulursa, her iki bölümün öğrencilerinin de bu konuda yeterli bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz. Kanguru bakımının çalışana\kuruma faydaları sorusunda hemşirelik öğrencileri ailenin bakım uygulamalarına katılımını artırır seçeneğini daha fazla işaretlerken, ebelik bölümü öğrencileri, sağlık çalışanları ve ebeveynler arası iletişimin daha sağlıklı olmasını sağlar seçeneğini işaretledikleri görülmüştür. Seçeneklerin hepsi doğru olduğuna göre; hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin bu konuda yeterli bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz. Her iki bölümün öğrencilerinin de benzer teorik dersleri almaları ve klinik uygulamaya çıkmaları çıkan sonucu açıklamaktadır diyebiliriz.

Çizelge 4.1. Öğrencilerin bölümlerine göre kanguru bakımı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması

Table 4.1. Comparison of students' knowledge about kangaroo care by department (n:347)

Kanguru bakımı ile ilgili bilgilere yönelik sorular	Hemşirelik (n=246)		Ebelik (n=101)		χ^2
	n	%	n	%	
Kanguru bakımı uygulamasını tanımlayınız?*					
Anne ile bebeğin tenisel temasının sağlanması	151	59,9	60	58,9	0,904
Prematüre bebeklerde anne ile bebek ilişkisini güçlendirmek için yapılan uygulama	23	9,1	9	8,8	
Bebeğin anne göğsüne yüzüstü yatırıldığı uygulama	9	3,6	2	2,0	
Bebeğin anne ve baba ile tenisel temasının sağlanması	8	3,2	3	2,9	
Bilmiyorum	61	24,2	28	27,5	
Kanguru bakımı uygulamasını biliyor musunuz?					
Evet	135	54,9	46	45,5	0,114
Hayır	111	45,1	55	54,5	
Kanguru bakımı hangi bebeklere uygulanabilir?*					
Stabil bebekler	101	25,3	25	18,1	0,040
1000 gr üzerindeki bebekler	65	16,3	16	11,6	
Prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebekler	126	31,5	54	39,1	
Monitöre bağlı olan bebekler	22	5,5	6	4,3	
Ventilatöre bağlı olan bebekler	14	3,5	1	0,7	
Hepsi	72	18,0	36	26,1	
Kanguru bakımı pozisyonu nasıl olmalıdır?					
Bebek anne göğüsleri üzerine yüzüstü yatırılır	131	53,3	39	38,6	0,013
Anne semifowler, bebek yüzüstü	17	6,9	12	11,9	
Dik ve yatar pozisyonda	6	2,4	3	3,0	
Anne supine pozisyonunda	5	2,4	2	2,0	
Cenin pozisyonu	0	0,0	1	1,0	
Sağ ya da sol lateral pozisyon	4	1,6	1	1,0	
Emzirme pozisyonu	6	2,4	1	1,0	
Bebeğin başının annesinin kalbine denk gelecek şekilde yatırılması	7	2,8	12	11,9	
Bilmiyorum	70	28,5	30	29,7	

Çizelge 4.2. Öğrencilerin bölümlerine göre kanguru bakımı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması**Table 4.2.** Comparison of students' knowledge about kangaroo care by department (n:347)

Kanguru bakımı ile ilgili bilgilere yönelik sorular	Hemşirelik (n=246)		Ebelik (n=101)		X ²
	n	%	n	%	
Kanguru bakımının ebeveyne faydaları nelerdir?*					
Ebeveynlerin kendine olan güvenini artırır	210	19,0	81	17,3	0,235
Ebeveyn- bebek ilişkisini güçlendirir	222	20,0	87	18,6	
Annenin bebeğini emzirmesinde özgüvenini artırır	179	16,2	86	18,3	
Anne sütünü artırır	154	13,9	73	15,6	
Ebeveyn- bebek bağlanmasını kolaylaştırır	181	16,3	79	16,8	
Babaların bebek bakımına katılımını artırır	162	14,6	63	13,4	
Kanguru bakımının bebeğe faydaları nelerdir?*					
Ağlamayı azaltır	221	16,2	79	14,3	0,018
Hipotermiyi önler	150	11,0	66	11,9	
Kalp atımlarının düzenli olmasını sağlar	179	13,1	69	12,5	
Ağrıyı azaltır	157	11,5	67	12,1	
Solunumu rahatlatır	176	12,9	66	11,9	
Bebegin uykuya geçişini kolaylaştırır	182	13,3	72	13,0	
Hipoksi eğilimini azaltır	102	7,5	50	9,0	
Neonatal morbiditeyi azaltır	100	7,3	45	8,1	
Erken nöro-motor gelişimi sağlar	100	7,3	40	7,2	
Kanguru bakımının çalışana/ kuruma faydaları nelerdir?*					
Hastanede yatış süresini kısaltır	167	23,9	69	21,8	0,021
Ailenin bakım uygulamalarına katılımını artırır	206	29,4	74	23,3	
Kurumda mali kayıpların önüne geçer	91	13,0	47	14,8	
Sağlık çalışanlarının iş doyumunu artırır	102	14,6	56	17,7	
Sağlık çalışanları ve ebeveynler arası iletişimin daha sağlıklı olmasını sağlar	134	19,1	71	22,4	
Kanguru bakımına yönelik eğitim aldınız mı?					
Evet	100	40,7	44	43,6	0,617
Hayır	146	59,3	57	56,4	
Eğer eğitim aldıysanız kimden aldınız?*					
Üniversite eğitimi sırasında	85	75,2	40	80,0	0,434
Sağlık çalışanları	9	8,0	4	8,0	
Arkadaşlar	4	3,5	0	0,0	
Medya, Kitap, Dergi Vs.	15	13,3	6	12,0	
Uygulamaya çıktığınız kliniklerde Kanguru bakımı yaptınız mı?					
Evet	22	8,9	9	8,9	0,992
Hayır	224	91,1	92	91,1	
Kanguru bakımının uygulanmasını destekliyor musunuz?					
Evet	228	92,7	94	93,1	0,899
Hayır	18	7,3	7	6,9	

Çizelge 5.1 ve Çizelge 5.2'de araştırmaya katılan 3.sınıf (n=142) ve 4.sınıf (n=205) öğrencilerin kanguru bakımı ile ilgili sorulara verdikleri cevapların karşılaştırılmasına yönelik yapılan analiz sonuçları verilmiştir. Buna göre kanguru bakımı uygulanmasına yönelik tanım durumu, kanguru bakımı uygulamasını bilme durumu, kanguru bakımının uygulanabileceği bebekler, kanguru bakım pozisyonu, kanguru bakımının ebeveyne faydaları, kanguru bakımının bebeğe faydaları, kanguru bakımının çalışana/kuruma faydaları, kanguru bakımına yönelik eğitim alma durumu, eğer eğitim alındıya kimden alındığı, uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımı yapma durumu ve kanguru bakımını destekleme durumu ile öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri sınıflar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05). Kanguru bakımı tanım sorusuna üçüncü sınıfların %73,9'u ve dördüncü sınıfların %74,6'sı doğru yanıt

vermiştir. Üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bu konuda yeterli bilgiye sahip oldukları görülmektedir. Kanguru bakımı uygulamasını bilmiyorum diyen üçüncü sınıf öğrencileri %46,5, dördüncü sınıf öğrencileri ise %56,1 oranındadır. Öğrencilerinin çoğunluğunun kanguru bakımı uygulamasını bilmediğini görmekteyiz. Öğrencilerin klinik uygulama alan yetersizliği, öğrenci sayısı fazlalığı gibi nedenlerden dolayı kanguru bakımı uygulamasını bilmemelerinden kaynaklanmış olabilir. Park ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada, kanguru bakımı eğitim deneyimi olan öğrencilerin deneyimi olmayan öğrencilere göre daha olumlu inançlara sahip oldukları görülmüş ve fark istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır (p=0.004). Kanguru bakımı kimlere uygulanır, kanguru bakımının ebeveyne, bebeğe, çalışana\kuruma faydaları sorularında üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin benzer yanıtları verdiği görülmektedir. Seçeneklerin hepsinin doğru

olduğu göz önünde bulundurulursa üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin aynı oranda bilgi sahibi olduklarını söyleyebiliriz. Kanguru bakımı pozisyonu sorusunda üçüncü ve dördüncü sınıfların benzer oranda doğru yanıt verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Her iki sınıfın öğrencilerinin yarısının bu konuda bilgi sahibi olmadıklarını görmekteyiz. Hemşirelik/ebelik mesleğinin bilim ve sanattan oluştuğunu düşündüğümüzde, klinik uygulama alan yetersizliği nedeniyle sanat kısmı eksik, yetersiz olan öğrencilerin uygulamasını yapma fırsatı bulamadığı bilgiyi (yaparak öğrenme) pekiştirme ve kanguru bakım uygulamasını öğrenme oranlarının çok düşük olması bu sonucu desteklemektedir. Üçüncü sınıfların %60,6'sı, dördüncü sınıfların %57,1'i kanguru bakımı konusunda eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları\Kadın Sağlığı ve Hastalıkları derslerini almalarına rağmen, teorik derslerde yeterli bilgi verilmediğini söyleyebiliriz. Eğitim aldım cevabına evet diyen her iki sınıfın öğrencileri de benzer oranda üniversite eğitimi sırasında aldığını ifade etmiştir.

Her iki sınıfın öğrencileri de kanguru bakımını klinikte yapmadım diyerek benzer oranda cevap vermiştir. Uygulamaya çıkılan kliniklerde iş yükünün fazla olması, personel sayısının yeterli olmaması gibi sebeplerin klinik uygulamanın az olmasına sebep olduğunu söyleyebiliriz. Her iki sınıfın öğrencilerinin de kanguru bakımını yüksek oranda destekledikleri görülmektedir. Park ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada, dördüncü sınıf öğrencilerinin kanguru bakımı konusunda anlamlı düzeyde daha fazla bilgi sahibi oldukları ($p=0.011$) ve yenidoğan yoğun bakım deneyimi olanların da kanguru bakımı konusunda bilgilerinin anlamlı olduğu ($p=0.027$) sonucuna ulaşılmıştır. Ünal Toprak ve ark. (2019) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin kanguru bakımı toplam bilgi puanları, derse veya kanguru bakımının alındığı kaynağa göre istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu araştırma ve Park ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmayı kıyasladığımızda, bizim öğrencilerimizin bilgi düzeyleri benzer çıkarken, diğer çalışmada dördüncü sınıfların bilgi düzeyleri daha yüksek çıkmıştır.

Çizelge 5.1. Öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri sınıflara göre kanguru bakımı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması
Table 5.1. Comparison of students' knowledge about kangaroo care according to their educational classes (n:347)

Kanguru bakımı ile ilgili bilgilere yönelik sorular	3.Sınıf (n=142)		4.Sınıf (n=205)		χ^2
	n	%	n	%	
Kanguru bakımı uygulamasını tanımlayınız?*					
Anne ile bebeğin tenisel temasının sağlanması	86	60,6	125	61,0	0,995
Prematüre bebeklerde anne ile bebek ilişkisini güçlendirmek için yapılan uygulama	15	7,0	17	7,3	
Bebeğin anne göğsüne yüzüstü yatırıldığı uygulama	5	3,5	6	2,9	
Bebeğin anne ve baba ile tenisel temasının sağlanması	4	2,8	7	3,4	
Bilmiyorum	37	26,1	52	25,4	
Kanguru bakımı uygulamasını biliyor musunuz?					
Evet	66	46,5	115	56,1	0,078
Hayır	76	53,5	90	43,9	
Kanguru bakımı hangi bebeklere uygulanabilir?*					
Stabil bebekler	41	20,1	85	25,4	0,277
1000 gr üzerindeki bebekler	27	13,2	54	16,2	
Prematüre ve düşük doğum ağırlıklı bebekler	76	37,2	104	31,1	
Monitöre bağlı olan bebekler	11	5,4	17	5,1	
Ventilatöre bağlı olan bebekler	4	2,0	11	3,3	
Hepsi	45	22,1	63	18,9	
Kanguru bakımı pozisyonu nasıl olmalıdır?					
Bebek anne göğüsleri üzerine yüzüstü yatırılır	68	47,9	102	49,8	0,362
Anne semifowler, bebek yüzüstü	9	6,3	20	9,8	
Dik ve yatar pozisyonda	6	4,2	3	1,5	
Anne supine pozisyonunda	4	2,8	3	1,5	
Cenin pozisyonu	1	0,7	0	0,0	
Sağ ya da sol lateral pozisyon	2	1,4	3	1,5	
Emzirme pozisyonu	2	1,4	5	2,4	
Bebeğin başının annesinin koline denk gelecek şekilde yatırılması	11	7,7	8	3,9	
Bilmiyorum	39	27,5	61	29,8	
Kanguru bakımının ebeveyne faydaları nelerdir?*					
Ebeveynlerin kendine olan güvenini artırır	123	19,3	168	17,9	0,231
Ebeveyn- bebek ilişkisini güçlendirir	126	19,7	183	19,5	
Annenin bebeğini emzirmesinde özgüvenini artırır	104	16,3	161	17,2	
Anne sütünü artırır	94	14,7	133	14,2	
Ebeveyn- bebek bağlanmasını kolaylaştırır	107	16,7	153	16,3	
Babaların bebek bakımına katılımını artırır	85	13,3	140	14,9	

Çizelge 5.2. Öğrencilerin eğitim-öğretim gördükleri sınıflara göre kanguru bakımı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması
Table 5.2. Comparison of students' knowledge about kangaroo care according to their educational classes (n:347)

Kanguru Bakımı İle İlgili Bilgilere Yönelik Sorular	3.Sınıf (n=142)		4.Sınıf (n=205)		χ^2
	n	%	n	%	
Kanguru bakımının bebeğe faydaları nelerdir?*					
Ağlamayı azaltır	116	14,9	184	16,1	0,563
Hipotermiyi önler	93	12,0	123	10,7	
Kalp atımlarının düzenli olmasını sağlar	93	12,0	155	13,5	
Ağrıyı azaltır	92	11,8	132	11,5	
Solunumu rahatlatır	100	12,8	142	12,4	
Bebeğin uykuya geçişini kolaylaştırır	96	12,4	158	13,9	
Hipoksi eğilimini azaltır	70	9,0	82	7,2	
Neonatal morbiditeyi azaltır	61	7,8	84	7,4	
Erken nöro-motor gelişimi sağlar	57	7,3	83	7,3	
Kanguru bakımının çalışana/ kuruma faydaları nelerdir?*					
Hastanede yatış süresini kısaltır	100	23,1	136	23,3	0,148
Ailenin bakım uygulamalarına katılımını artırır	111	25,7	169	28,9	
Kurumda mali kayıpların önüne geçer	56	13,0	82	14,0	
Sağlık çalışanlarının iş doyumunu artırır	70	16,2	88	15,0	
Sağlık Çalışanları ve Ebeveynler Arası İletişimin Daha Sağlıklı Olmasını Sağlar	95	22,0	110	18,8	
Kanguru bakımına yönelik eğitim aldınız mı?					
Evet	56	39,4	88	42,9	0,516
Hayır	86	60,6	117	57,1	
Eğer eğitim aldıysanız kimden aldınız?*					
Üniversite eğitimi sırasında	49	80,4	76	74,5	0,082
Sağlık çalışanları	4	6,5	9	8,8	
Arkadaşlar	0	0,0	4	3,9	
Medya, Kitap, Dergi Vs.	8	13,1	13	12,8	
Uygulamaya çıktığınız kliniklerde Kanguru bakımı yaptınız mı?					
Evet	12	8,5	19	9,3	0,793
Hayır	130	91,5	186	90,7	
Kanguru bakımının uygulanmasını destekliyor musunuz?					
Evet	131	92,3	191	93,2	0,745
Hayır	11	7,7	14	6,8	

Sonuç

Bu araştırma sonucunda; Öğrencilerin kanguru bakımına yönelik teorik bilgilerinin yeterli düzeyde olduğu ancak çoğunluğunun kanguru bakımı konusunda yeterli klinik uygulamaya sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin uygulamaya çıktığı kliniklerde kanguru bakımını hemen hemen hiç yapmadıkları ve uygulamayı da görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin bilgi düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu, hemşirelik ve ebellek bölümünün öğrencilerinin de kanguru bakımına yönelik bilgi düzeylerinin benzer olduğu, üçüncü ve dördüncü sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; kanguru bakımının uygulanabilirliğini arttırmak için daha fazla çalışma yapılmalıdır. Öğrencilere ders müfredatlarında kanguru bakımına yönelik eğitim programları düzenlenmeli ve beceri laboratuvarları oluşturulmalıdır. Öğrencilerin klinik uygulama oranlarını arttırmak için uygulamaya çıkılan kliniklerde kanguru bakımı uygulaması yapılması teşvik edilebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarların herhangi bir çıkara dayalı ilişkisi bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Akcan, E., & Yiğit, R. (2016). Türkiye'de yenidoğan kliniklerinde çalışan hemşire ve hekimlerin yenidoğanda ağrı yönetimi ile ilgili yaklaşımları. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 147-153.
- Calais, E., Dalbye, R., Nyqvist, KH., & Berg, M. (2010). Skin-to-skin contact of fullterm infants: An explorative study of promoting and hindering factors in two Nordic childbirth settings. *Acta Paediatrica*, 99(7), 1080-1090.
- Conde-Agudelo, A., & Díaz-Rossello, JL.(2014). Kangaroo mother care to reduce morbidity and mortality in low birth weight infants. *The Cochrane Collaboration*, 8, 1-132.
- Conde-Agudelo, A., Belizán, JM., & Diaz-Rossello, J.(2011). Kangaroo mother care to reduce morbidity and mortality in low birth weight infants. *Cochrane Database Systematic Reviews*, 16(3), 1-113.
- Çalık, C., Esenay, IF., & Sezer, TA. (2015). Yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin kanguru bakımı uygulama

- durumları ve engeller. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 17(1), 1-9.
- Çetinkaya, E., & Ertem, G. (2017). Ten tene temasın anne preterm bebek üzerine etkileri: Sistematik inceleme. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 14(2), 167-175.
- Engler, AJ., Ludington-Hoe, SM., & Cusson, RM., et al. (2002). Kangaroo care: National survey of practice, knowledge, barriers and perceptions. *The American Journal of Maternal Ray Child Nursing*, 27(3), 146-153.
- Flynn, A., & Leahy- Warren, P. (2010). Neonatal nurses' knowledge and beliefs regarding kangaroo care with preterm infants in an Irish neonatal unit. *Journal of Neonatal Nursing*, 16, 221-228.
- Frederick, A., Fry, T., & Clowtis, L. (2020). Intraoperative mother and baby skin-to-skin contact during cesarean birth: Systematic review. *The American Journal of Maternal/Child Nursing*, 45, 296-305.
- Hendricks-Munoz, KD., & Mayers, RM. (2014). A neonatal nurse training program in kangaroo mother care (KMC) decreases barriers to KMC utilization in the NICU. *Am Journal Perinatol*, 31, 987-992.
- Jagadish, A., Benakappa, A., Benakappa, N., & Morgan, G. (2020). A randomized control trial of hypothermia alert device in low birth weight newborns and the effect on kangaroo mother care and weight gain. *International Journal of Contemporary Pediatrics*, 7, 52.
- Kanbur, BN., & Mutlu, B. (2020). Kanguru bakımının preterm ve düşük doğum ağırlıklı yenidoğanlarda vücut sıcaklığı üzerine etkisi: sistematik derleme. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(1): 11-23.
- Karimi, F., Abolhassani, M., Ghasempour, Z., Gholami, A., & Rabiee, N. (2020). Comparing the effect of kangaroo mother care and massage on preterm infant pain score, stress, anxiety, depression, and stress coping strategies of their mothers. *International Journal of Pediatrics*, 1, 30-35.
- Kırdök, S. (2020). Ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin prematüre doğum sonrası kanguru bakımı ile ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Demiroğlu Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*.
- Köse, D., Çınar, N., & Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın anne ve baba ile bağlanma süreci. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 22(6), 239-246.
- Lemmen, D., Fristedt, P., & Lundqvist, A. (2013). Kangaroo care in a neonatal context: parents' experiences of information and communication of nurse-parents. *The Open Nursing Journal*, 7, 41-48.
- Maniago, JD., Almazan, JU., & Albougami, AS. (2020). Nurses' kangaroo mother care practice implementation and future challenges: an integrative review. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 34, 293-304.
- Manu, MJ. (2016). Kangaroo mother care: a natural incubator. *Journal of Neuroscience, Psychology, and Economics*, 2(1), 18-19.
- Mohammed Omer, N. (2021). Assessment of nurses' knowledge, beliefs and barriers regarding kangaroo care in Erbil. Near East Universty, Graudate School of Health Sciences, Master Thesis, Nicosia.
- Nguyen, T., Payne, H., & Caver, J. (2019). Systematic review of kangaroo care. *Sigma Repository*, 1, 1-17.
- Okoh, BAM., & Onubogu, UC. (2018). Knowledge and attitude of Nigerian health workers concerning Kangaroo Mother Care. *International Journal of Tropical Disease & Health*, 31(4), 1-10.
- Onat, G. (2015). Doğal Doğumdan sonra doğal emzirmenin üç bileşeni; memeye emekleme, kanguru bakımı, biyolojik beslenme. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 12(2), 78-84.
- Park, SY., Koo, SM., Choi, Sun, SM., & Kim, TI. (2016). Knowledge and beliefs about kangaroo care among nursing students. *Child Health Nursing Research*, 22 (1), 61-69.
- Penn, S. (2015). Overcoming the barriers to using kangaroo care in neonatal settings. *Nursing Children and Young People*, 27(5), 22-27.
- Pillai-Riddell, RR., Racine, NM., et al. (2011). Nonpharmacological management of procedural pain in infants and young children: An abridged cochrane review, 16(5), 321-330.
- Sarıcan, ES., Ekşioğlu, A., & Genç, R. (2018). Kanguru bakımı eğitiminin sağlık çalışanlarının bilgi düzeyleri üzerindeki etkisi. *Gevher Nesibe Journal of Medical & Health Sciences*, 7(5): 44-50.
- Shah, RK., Sainju, NK., & Joshi, SK. (2017). Knowledge, attitude and practice towards kangaroo mother care. *Journal Nepal Health Research Council*, 15(37), 271-285.
- Solomons, N., & Rosant, C. (2012). Knowledge and attitudes of nursing staff and mothers towards kangaroo mother care in the eastern subdistrict of cape town. *South African Journal of Clinical Nutrition*, 25(1), 33-39.
- Thakur, P., Sarin, J., & Kumar, Y. (2020). Effect of kangaroo mother care on physiological parameters of low birth weight babies admitted in NICU. *Medico Legal Update*, 20, 290-297.
- Thukral, A., Chawla, D., Agarwal, R., Deorari, AK., & Paul, VK. (2008). Kangaroo mother care an alternative to conventional care. *Indian Journal Pediatr*, 75(5), 497-503.
- Ünal Toprak, F., Turan, Z., & Şentürk Erenel, A. (2019). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kanguru bakımına ilişkin bilgi düzeyleri: Çok merkezli bir araştırma. *Journal Contemporary Medicine*, 9(4), 384-390.
- Üstün Şahin, E. (2021). Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çalışan sağlık profesyonellerinin kanguru bakımına ilişkin algı, bilgi, engel ve uygulamalarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya*.
- Victory, N. (2020). The kangaroo mother care method effect on breathing patterns of infants with lowbirth-weight. *Karazin Kharkiv National University Kharkiv, Doctoral Thesis, Ukraine*.
- Wigert, H., Blom Dellenmark, MB., & Bry, K. (2013). Strengths and weaknesses of parent-staff communication in the NICU: a survey assessment. *BMC Pediatrics*, 13, 71.
- World Health Organization (WHO) (2003) Kangaroo mother care: A practical guide. Geneva, Switzerland, 1-48.
- Yavuz, D., & Alpar, Ş. (2018). Yenidoğan ve süt çocuklarında girişimsel ağrı ve non- farmakolojik yönetimi. *Zeynep Kamil Tıp Dergisi*, 49(1): 169- 178.
- Yıldırım, G. (2009). Kanguru bakımının düşük doğum tartılı preterm yenidoğanların beslenme ve gelişimine etkisi. *Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*.
- Yılmaz Kurt, F., & Aytakin, A. (2015). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin kanguru bakımı ile ilgili bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 5-9.
- Zengin, H., & Çınar, N. (2019). Kanguru Bakımı Konfor Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 21(12), 69-83.